

УДК 327(477):341.222

Д.БІЛАК

МАЛИЙ ПРИКОРДОННИЙ РУХ ЯК МЕХАНІЗМ СПРОЩЕНОГО ВІЗОВОГО РЕЖИМУ

У статті визначаються наслідки, до яких призвів вступ країн-сусідів України (Угорщини, Словаччини, Польщі) до Шенгенської зони. Аналізуються зустрічні кроки України та країн-сусідів – членів ЄС для спрощення візового режиму, дається оцінка угод про малий прикордонний рух між Україною та Угорщиною, Україною та Словаччиною, Україною та Польщею.

Ключові слова: Україна, Європейський Союз, Шенгенський простір, малий прикордонний рух.

Актуальність теми дослідження. «Велике розширення» Європейського Союзу за рахунок нових 10 членів, у тому числі сусідів України (1 травня 2004 р.), принципово змінило функцію західного кордону України, який власне з цього моменту став і зовнішнім кордоном ЄС.

Після «великого розширення» ЄС у 2004-2007рр. розпочався посилений процес впровадження основних положень Шенгенської декларації. Зокрема Угорщина, Словаччина і Польща у 2007 році приєдналися до Шенгенської зони. Це означало скасування внутрішніх кордонів між країнами-членами ЄС, що уже мали угоди про безвізовий режим і мали можливість вільного переміщення товарів, послуг та капіталу. Оскільки

східні кордони цих країн стали зовнішнім кордоном ЄС, то згідно з Шенгенськими стандартами Угорщина, Словаччина і Польща були зобов'язані посилити охорону своїх кордонів в інтересах національної, регіональної та міжнародної безпеки. Проте ця ситуація поставила у досить складне становище представників етнічних груп, які проживають на території сусідніх країн.

Мета дослідження полягає у тому, щоб визначити ефективність функціонування малого прикордонного руху як механізму спрощення візового режиму.

Наукові розробки. У роботах С.І. Мітряєвої «Розширення Шенгенського простору до кордонів з Україною: наслідки та перспективи» і «Транскордонне співробітництво: візовий аспект» значна увага приділяється Закарпатській області, яка, межуючи із 4 країнами – членами ЄС, має значні привілеї у візовій політиці порівняно з іншими областями України.

У монографії І.В. Артьомова «Транскордонне співробітництво в євроінтеграційній стратегії України» частково досліджуються проблеми, які постали перед Україною після входження сусідніх з нею країн до Шенгенського простору.

Навчальний посібник І.В. Артьомова «Український вимір європейської та євроатлантичної інтеграції» містить дослідження, що стосуються основних проблем України на шляху до європейської інтеграції.

Праця І.В. Артьомова та О.О. Вайнрауха «Лібералізація візового режиму Європейським Союзом – необхідна передумова ефективного транскордонного співробітництва» присвячена ґрунтовному дослідженню основних проблем лібералізації візового режиму ЄС для України та їх впливу на успішне здійснення транскордонного співробітництва.

Виклад основного матеріалу. Україна сподівається, що підвищення безпеки зовнішнього кордону ЄС (із кінця 2007 року - Шенгенського кордону) країн-сусідів України не стане перешкодою для добросусідських відносин. Запровадження інституту місцевого прикордонного руху, взірцем якого стало підписання угоди між Україною і Угорщиною, аналогів якої наразі не існує в ЄС (у зону дії угоди включено 384 українських та 244 угорських населених пунктів, можливість вільного пересування мають 750 тисяч закарпатських жителів прикордонних територій).

За словами Генерального консула Угорської Республіки в м. Ужгороді п. Вілмоша Сікловарі, певним позитивом можна вважати те, що «Євросоюз з ініціативами Угорщини вивчив можливості прикордонного співробітництва, схвалив цей досвід, і тепер малий прикордонний рух потрапив до досягнень Європейської унії» [9].

Такі ж угоди були підписані у 2008 році між Україною і Польщею, Україною і Словаччиною, їх можна розглядати як реальну умову регіонального розвитку та новий невикористаний резерв транскордонного співробітництва.

При цьому Україна хотіла би бачити консолідовану позицію країн – сусідів при визначенні територіальної зони застосування принципів місцевого прикордонного руху (до 50 км) що, безперечно, сприяло би стратегічним цілям транскордонного співробітництва на нових східних кордонах ЄС. Наприклад, в рамках Карпатського єврорегіону (прикордонні території України, Угорщини, Словаччини, Польщі та Румунії), пом'якшуючи виклики для транскордонної співпраці цих країн.

ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКО-ЄВРОСОЮЗІВСЬКОГО КОРДОНУ

Підписання угод про місцевий прикордонний рух – один із кроків до отримання для громадян України спрощеного візового, а у перспективі безвізового, режиму (у рамках виконання угоди між Україною та Європейським Співтовариством про спрощення оформлення віз).

Розпорядженням Ради ЄС № 1931/2006 «Про визнання правил малого прикордонного руху на зовнішніх сухопутних кордонах країн-членів ЄС і про зміну розпоряджень Шенгенської угоди» визначає поняття малого прикордонного руху, згідно з яким малим прикордонним рухом вважається систематичний перетин зовнішнього кордону жителями прикордонних територій, наприклад, з метою перебування на даній території з соціальних, культурних або обґрунтованих економічних чи сімейних причин, яке у разі безперервного перебування та території відповідної держави не може перевищувати трьох місяців.

Мінімальний період дозволу для малого прикордонного руху (спрощеного перетину кордону) становить один рік, а максимальний — п'ять років. Оплата за розгляд заявок на видачу таких дозволів не може перевищувати оплату за розгляд заявок на видачу багаторазових короткотермінових в'їзних віз. Мешканцем прикордонних територій вважається такий громадянин третьої країни, який правомірно перебуває на прикордонній із сусідньою країною-членом ЄС території як мінімум один рік [12, с. 196].

У цьому документі зазначається, що на основі двосторонніх угод для громадян, які отримали дозвіл на спрощений перетин кордону, можуть вже на існуючих КПП створюватися окремі коридори, або окремі переходи.

На теренах Закарпаття, що належать до зони малого прикордонного руху, проживають близько 600-750 тис. громадян України. Область з її геополітичними можливостями не тільки реально пристосована, але і покликана бути містком і зв'язуючою ланкою між ЄС та Україною. Такою особливою роллю регіон завдячує своєму географічному положенню, історії та національній структурі населення.

Враховуючи той факт, що обов'язкове отримання віз для виїзду до країн ЄС негативно відобразилося на населенні західних регіонів України, що межують з країнами ЄС, зокрема Закарпаття, МЗС України та керівництво області разом з урядами сусідніх держав здійснили конкретні кроки щодо відновлення спрощеного типу перетину кордону. Відповідно до пропозицій ЄС 18 вересня 2007 року в Ужгороді було підписано міжурядову Угоду про правила місцевого прикордонного руху між Україною та Угорською Республікою.

Укладення цієї угоди стало дуже важливим для жителів Закарпаття, оскільки саме тут проживає понад 12,3% (150 тисяч) угорців, більшість з яких мають родинні зв'язки в Угорщині. Відповідно до угоди жителі 382 населених пунктів Закарпатської області, що постійно проживають на цій території не менше трьох років, мають право перетинати кордон без візи, за спеціальним дозволом. Це право діє тільки для осіб, що проживають на відстані 50 км від угорського кордону. Дозвіл коштує 20 євро, а для окремих категорій він безкоштовний, а саме: для інвалідів, пенсіонерів, дітей віком до 18 років та дітей, віком до 21 року, що знаходяться на утриманні, а також для студентів [1].

Дозвіл видається консульськими установами на основі внутрішнього паспорта громадянина України з

ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКО-ЄВРОСОЮЗІВСЬКОГО КОРДОНУ

відміткою про проживання на цій території. Раніше це була просто відмітка в закордонному паспорті – дозвіл на перетин кордону, а тепер видають пластиковий документ з фотографією та усіма даними особи. Таким чином, зважаючи на правила, визначені у розпорядженні Ради ЄС, та положення угоди між Урядом Угорської Республіки і Кабінетом Міністрів України про правила малого прикордонного руху, головними елементами режиму малого прикордонного руху є такі [1]:

1. У додатку до угоди подається перелік прикордонних населених пунктів (по обидва боки кордону), на які поширюється дія угоди. Практично мова йде про населені пункти, розташовані у 50 - кілометровій зоні по обидва боки кордону.

2. Дозвіл на спрощений перехід кордону може отримати мешканець, який постійно проживає на цій території мінімум три роки. Підтвердження постійного місця проживання може здійснюватися внутрішнім паспортом, українським закордонним паспортом або довідкою про зареєстроване постійне місце проживання.

3. Дозвіл дає право на багаторазовий в'їзд і перебування протягом максимум 90 днів у межах шести місяців у прикордонній зоні іншої країни, особливо з соціальних, культурних, сімейних або обґрунтованих економічних причин. Дозвіл видається відомствами країн в'їзду, що практично означає консульські служби Генерального консульства Угорської Республіки в містах Ужгород та Берегово, і очікувано, Генерального консульства України в місті Ниредьгаза.

4. Термін дії дозволу на спрощений перетин кордону становить мінімум один рік і максимум п'ять років, але не може перевищувати терміну дії проїзного документа (у даному випадку – терміну дії закордонного паспорта).

5. Дозвіл видається протягом короткого періоду та не більше ніж впродовж 30 днів від дати подачі заявки, що не завжди виконується. Збір за дозвіл становитиме 20 євро. Згідно з угодою між Україною і ЄС про спрощений режим видачі віз для громадян України збір за видачу Шенгенської візи становитиме 35 євро. Такий же збір з 1 січня 2008 року нараховується і за видачу Шенгенської візи угорськими відомствами. У той же час, як відносно Шенгенської візи, так і відносно малого прикордонного руху, значне коло осіб буде звільнене від сплати збору (наприклад, інваліди, пенсіонери, діти у віці до 18 років).

6. Якщо раніше виникали питання стосовно того, що для здійснення малого прикордонного руху пунктами пропуску можна буде користуватися тільки обмежено, то ухвалене рішення таких обмежень не містить. Згідно з угодою, для здійснення малого прикордонного руху можуть використовуватись всі пункти пропуску на угорському та українському кордонах, відкриті для міжнародного пасажирського руху, а також пункти пропуску, відкриті для малого прикордонного руху [11, с. 29].

У зв'язку з угодою про малий прикордонний рух природно постає питання про те, що трапиться, якщо мешканці прикордонних територій, які мають такі дозволи, під час своїх поїздок не дотримуватимуться правил угоди. Тому дуже важливо, щоб за наявності дозволу на спрощений перехід кордону в'їзд здійснювався винятково на визначену угодою територію. За порушення угоди про малий прикордонний рух особу, яка перетне визначену угодою зону, можуть депортувати з Угорщини навіть на період до п'яти років.

Експерти європейської спільноти вважають, що перехід Угорщини до безвізового режиму потягне за

ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКО-ЄВРОСОЮЗІВСЬКОГО КОРДОНУ

собою значне збільшення поїздок громадян країн-сусідів до ЄС, і радять проводити інформаційні кампанії, які б роз'яснювали громадянам межі їхніх прав у контексті безвізового режиму, отже, зростання рівня поінформованості про реальні права і обов'язки відвідувачів країни сприятиме уникненню небажаних наслідків, таких, як перевищення максимального терміну перебування, нелегальне працевлаштування тощо, які, у випадку масовості, можуть поставити під сумнів доцільність застосування безвізового режиму до України.

Аналіз офіційних даних європейської статистики свідчить:

- кількість виданих Угорщиною віз у січні 2008 року зменшилась у 4,6 раза порівняно з січнем 2006 року і у 3,2 раза порівняно з січнем 2007 року;
- кількість виданих Угорщиною віз у 2008 році зменшилася у 3,7 раза порівняно з лютим 2006 року і у 2,4 раза порівняно з лютим 2007 року;
- кількість виданих Польщею віз у січні 2008 року зменшилась у 2,8 раза порівняно з січнем 2006 року і у 3,5 раза порівняно з січнем 2007 року [8, с. 276].

Враховуючи, що основне зменшення кількості виданих віз стосується країн, що безпосередньо межують з Україною (Угорщина, Словаччина, Польща), найбільших обмежень на право в'їзду до ЄС зазнали мешканці прикордонних областей, які до входження країн-сусідів України до Шенгенського простору це право мали.

З одного боку, в цьому контексті дещо поліпшило ситуацію введення з 1 січня 2008 року угорською стороною спрощеною процедури оформлення та видачі Шененських віз представникам угорської національної меншини України. Такі особи лише подають це

посвідчення та лист підтримки від голови партії «КМКС – Партії угорців України» або голови Демократичної партії угорців України. Про це було повідомлено на прес-конференції в Генеральному консульстві Угорської Республіки у м. Ужгороді 31 липня 2008 року. Але з іншого боку це свідчить про певну дискримінацію громадян України за етнічною ознакою у візовій політиці Угорської Республіки.

Зазначимо, що у січні 2008 року в Угорщині була проведена інтеграція угорських прикордонних і поліцейських органів. Частину прикордонного особового складу, яка звільнилася на західній частині кордону, перевели для організації так званих «глибинних перевірок». Також здійснюються сумісні перевірки органів правопорядку у зоні, що перевищує відстань 50 кілометрів. Перевірки такого роду у межах своїх національних кордонів проводяться і правоохоронними органами інших країн-членів Шенгенської угоди.

Угорщина і надалі намагається спростити видачу віз для громадян України. Так, з 1 лютого 2012 року в Генеральному консульстві Угорщини в Ужгороді діє нова онлайн-система запису громадян на отримання Шенгенської візи, дозволу щодо малого прикордонного руху, візи типу «Д» та посвідчення закордонного угорця. За словами консула Юдіт Горват, завдяки цьому нововведенню біля консульства немає черг. Аналогічною системою запису вже близько двох років користуються заявники угорського консульства у місті Берегові. Одна з переваг онлайн-системи – здійснення запису у будь-який час дня і ночі. Кількість віз, виданих Генеральним консульством Угорщини, щороку зростає. Так у 2010 році було видано 26 тисяч Шенгенських віз, а у 2011 році ця цифра склала 47 тисяч, що на 78 % більше. Що стосується

ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКО-ЄВРОСОЮЗІВСЬКОГО КОРДОНУ

дозволів малого прикордонного руху, то у 2010 році в Генконсульстві їх видали 8640, а минулого року – 12700. Якщо говорити про відмови у наданні віз, то минулого року їх кількість не сягнула навіть 0,5 % від загальної кількості заявників [9].

Ще одним важливим кроком в контексті лібералізації візового режиму стало підписання Угоди між Україною та Словацькою Республікою про місцевий прикордонний рух 30 травня 2008 року. Згідно із зазначеною угодою жителі 280 населених пунктів Закарпатської області, що постійно проживають на цій території, мають право перетину кордону без візи, але із спеціальним дозволом. Це право діє лише для осіб, що проживають на відстані 30 км від словацького кордону [4]. Збір на адміністративні витрати за оброблення заяви про видачу дозволу на малий прикордонний рух становить 20 євро, однак від сплати збору звільняються такі категорії населення:

- особи, єдиним джерелом доходів яких є пенсія з непрацевдатності;
- діти віком до 15 років;
- пенсіонери старші за 60 років.

Дозвіл видається у формі пластикового документа із фотографією та усіма даними особи і оформляється словацькою та англійською мовами, строком від 1 до 5 років. Термін дії дозволу визначається органами, що видають цей документ [5].

При цьому важливо зазначити, що умови отримання дозволу для пересування через кордон в межах прикордонного руху зі Словаччиною суттєво відрізняється від аналогічної угоди з Угорщиною. За інформацією Генерального консульства Словацької Республіки в м. Ужгороді, мешканець Закарпаття повинен надати

запрошення від словацької сторони, підтвердження родинних зв'язків між закарпатцями і словаками, які запрошують, наявність паспорта, що дійсний більше ніж на 15 місяців. Від сплати за отримання дозволу звільняються діти до 15 років (в угорській дипломатичній установі від аналогічного дозволу звільнені діти до 18 років). За дозвіл не платять громадяни, вік яких перевищує 60 років (в угорському консульстві – особи, які офіційно є на пенсії незалежно від віку, а також інваліди та особи до 21 року, які перебувають на утриманні).

Стосовно інших областей західного регіону України слід зазначити, що діє Угода про малий прикордонний рух між Україною та Польщею.

За цією угодою жителі 1545 населених пунктів Львівської та Волинської областей мають можливість перебувати в *30-кілометровій* прикордонній зоні Польщі. Вартість дозволу становить 20 євро, від сплати візи звільняються інваліди, пенсіонери та діти віком до 18 років. Період оформлення візи не має перевищувати *60 днів* з дати подання заяви, в окремих випадках цей строк може бути продовжений до *90 календарних днів*. Дозвіл надається терміном від 1 до 5 років. Термін перебування не має перевищувати *60 днів* з моменту перетину кордону, але в загальному – не більше *90 днів* протягом кожних 6 місяців з дати першого перетину кордону [2].

Оскільки візи та дозволи видаються через власні дипломатичні представництва країн-членів ЄС в Україні, процес видачі цих документів може бути неоднаковим, адже кожна з країн-членів Євросоюзу має свої специфічні вимоги та технічні параметри щодо здійснення цих процедур.

Зазначимо, що запровадження єдиної форми місцевого прикордонного руху всіма сусідніми з Украї-

ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКО-ЄВРОСОЮЗІВСЬКОГО КОРДОНУ

ною державами – членами ЄС сприяло б подальшій лібералізації візового режиму для українських громадян, стабільності, безпеці та співробітництву на спільному кордоні України з Європейським Союзом [13 с.29].

Важливим кроком у активізації двосторонньої співпраці України з Європейським Союзом став офіційний візит Президента України Віктора Януковича до Брюсселю 1 березня 2010 року, де було підтверджено курс України на євроінтеграцію. Результатом активізації двосторонньої співпраці стало:

- поліпшення роботи із забезпечення виконання «Концепції інтегрованого управління кордонами»;
- розроблення проекту «Концепції міграційної політики»;
- продуктивне втілення **Державної цільової програми облаштування та реконструкції державного кордону на період до 2015 року**;
- поліпшення роботи з виконання Закону України «Про прикордонний контроль»;
- реалізація важливих заходів стосовно інтеграції іноземних мігрантів та реінтеграції українських мігрантів на 2011 – 2015 рр. та введення в дію автоматизованої інформаційної системи «**Біженці**»;
- в 2011 році розпочато роботу з розробки біометричних закордонних паспортів для громадян України, що виїжджають за кордон.

Упродовж 2010 року західну ділянку кордону перетнуло 23,5 мільйона осіб, що на 1,5 мільйона більше, аніж у 2009 році, повідомили Deutsche Welle в управлінні Держприкордонслужби західного регіону. Причому

прикордонники підрахували, що кількість українців, які перетинали кордон у 2010 році, зростає аж на 22 відсотки, а от іноземців навпаки поменшало на 8 відсотків.

Керівник прес-служби Держприкордонслужби західного регіону Володимир Шеремет відмітив, що така тенденція швидше за все пов'язана з активною видачею карт малого прикордонного руху консульствами європейських країн, що межують з Україною. Відтак мешканці українського прикордоння активізувалися у човниковому бізнесі, пояснює Шеремет. Що ж до іноземців, то зменшення їхньої кількості в наземних пунктах пропуску пояснюють тим, що відпала потреба їздити за українськими товарами самим – тепер це роблять самі українці.

Разом з тим слід відмітити, що Євросоюз запровадив нові, більш жорсткі правила переміщення територією Об'єднаної Європи, посилив контроль за в'їздом і виїздом іноземців. Зміни передбачають створення в усіх країнах ЄС єдиної електронної бази даних стосовно осіб, що перетинають кордони Євросоюзу. Для цього консульські установи європейських країн оснащуються автоматичними пунктами, які розраховані на використання біометричних технологій. У консульських установах країн ЄС поступово відбувається перехід на біометричні візи, що, на думку іноземних експертів, може стати ефективним заходом боротьби з нелегальною міграцією у країнах Європи.

Україна також планує найближчим часом запровадити біометричні паспорти. Так, У Верховній Раді України (ВР) зареєстрований урядовий законопроект № 10036-1 від 20 лютого 2012 р. про документи України, що засвідчують особу, підтверджують громадянство України

ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКО-ЄВРОСОЮЗІВСЬКОГО КОРДОНУ

та дають право на виїзд з України і в'їзд в Україну. Текст законопроекту опубліковано на офіційному сайті ВР.

Згідно з поданим Кабміном законопроектом планується, що документ буде містити машинозчитувальну зону, в якій буде відтворювати, крім оцифрованого образу особистості і оцифрованого підпису, наступна інформація: назва держави; реквізити документа; прізвище, ім'я; стать; громадянство; дата народження, місце народження. Також буде відтворювати додаткова біометрична інформація про відбитки вказівних пальців рук осіб, які досягли дванадцятирічного віку.

З метою захисту зовнішніх кордонів ЄС та боротьби з тероризмом, нелегальною міграцією та організованою злочинністю запроваджується європейська система прикордонного контролю та впровадження нової візової інформаційної системи, яка передбачає створення електронного реєстру біометричних даних осіб, що в'їжджають в ЄС. Передбачається, що в першу чергу до бази будуть внесені дані про мешканців прикордонних з Європейським Союзом регіонів, які звертатимуться до консульських установ для отримання в'їзних документів, користуючись можливостями малого прикордонного руху.

Більше того, буде створено систему спостереження (Eurosur), яка використовуватиме сучасні технології, включаючи супутники спостереження з високою розподільною здатністю та безпілотні літаки для того, щоб здійснювати моніторинг відділених районів, які перетинають шляхи нелегальних мігрантів. Для інших видів діяльності буде також залучатися прикордонне агентство ЄС Frontex. За словами экс-міністра закордонних справ Італії пані Фраттіні, ці реформи будуть впроваджені протягом 2010-2015 років [10].

23 липня 2012 року Україна та Європейський Союз підписали договір, що доповнює раніше підписану Угоду про спрощення візового режиму. Від європейської сторони документ підписав європейський комісар із питань розширення та Європейської політики сусідства Штефан Фюле, від української – міністр закордонних справ України Костянтин Грищенко.

Згідно з цією Угодою до вже наявної Угоди про спрощення візового режиму буде внесено доповнення, згідно з якими розширюється перелік осіб, які підпадають під категорію, що може претендувати на отримання віз до країн ЄС за спрощеною процедурою. Зокрема, під дію документа підпадають не лише журналісти, але й технічні члени їхньої команди (оператори, звукорежисери тощо). Журналістам також надається можливість надання листа-підтвердження від працедавця замість запрошення приймаючої сторони.

Візові спрощення також поширюються не лише на учасників програм обміну від міст-побратимів, а й на інші муніципальні одиниці. Також під цю категорію підпадають громадяни, які відвідують не лише родичів - громадян України, які проживають в ЄС, але і безпосередньо родичів - громадян ЄС. Список поповнився також і супроводжуваними особами, які потребують медичного лікування.

Крім того, з'явилося чотири нових категорії осіб, на яких також буде поширюватися спрощена візова процедура: члени громадських організацій, члени професій, які беруть участь у міжнародних форумах (семінарах, виставках тощо), представники релігійних громад, учасники програм транскордонної співпраці в рамках програм ЄС.

ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКО-ЄВРОСОЮЗІВСЬКОГО КОРДОНУ

Урегульовано також і термін дії віз: замість слів «до 5 років» і «до 1 року», будуть вживатися формулювання «на 5 років» і «на 1 рік», що надасть можливість уникнути вільного тлумачення відповідних положень консулами країн-членів ЄС. Для власників біометричних службових паспортів буде передбачено безвізовий режим [16].

Висновки

Розширення поля свободи для громадян ЄС парадоксальним чином обмежило поле свободи для їхніх сусідів. Ліквідація внутрішніх кордонів у ЄС іде паралельно із зміцненням зовнішніх кордонів, тут розбудовується потужна охоронна інфраструктура, вводиться більш суворий контроль, а також запроваджується більш жорстокий візовий режим для третіх країн, до яких відноситься і Україна.

Неможливо побачити також, що наразі порушується вільне та інтенсивне спілкування суспільства: українсько-польського, українсько-словацького, українсько-угорського, яке вибудовувалось упродовж десятиліть і завдяки чому вдалося зняти багато стереотипів, вирішити багато застарілих історичних проблем. Наслідки цього вже бачимо у толерантному Закарпатті (питання Верецького перевалу тощо).

Наступною проблемою є проблема чисельних в Україні національних меншин: польської - 144,2 тис., угорської - 156,5 тис., румунської - 151 тис. Компактно проживаючи біля кордону, вони мають ускладнення зі спілкуванням зі своїми родичами безпосередньо за лінією кордону спробою вирішити це питання визнання за ними, громадянами України, статусу етнічного угорця, поляка, словака тощо. Відповідні законодавчі органи цих

країн прийняли ухвали щодо цього. Цей статус дозволить їм отримувати шенгенські візи на пільгових умовах, проживати і працювати без того, щоб оголошувати до відповідних служб, користуватися пільговим проїздом, навчанням і навіть медичним обслуговуванням. Такі пільги, за оцінками експертів, могли б охопити 2 % населення України, однак у цьому разі постає питання про рівність всіх громадян України безвідносно до національності. Реакція українців та таке правове урегулювання може бути неадекватною. Бо мова йде про 900 тис. етнічних поляків [8, с. 280].

Певним врегулюванням цих питань є угода про малий прикордонний рух з полегшеною формою отримання віз. Хоча малий прикордонний рух мінімізує деякі виклики Шенгену, але у загальній картині помітна тенденція на обмеження в'їзду громадян на територію Європи.

Підписання угод про місцевий прикордонний рух – один із кроків до отримання для громадян України спрощеного візового, і у перспективі безвізового, режиму у рамках виконання угоди між Україною та Європейським Співтовариством про спрощення оформлення віз.

Запровадження Інституту місцевого прикордонного руху (“the local border traffic”) щодо громадян України слід розглядати як апробацію нових інструментів лібералізації візової політики країн ЄС до України з перспективою повної відміни візового режиму.

Список використаних джерел

- 1) Угода між Кабінетом міністрів України та Урядом Угорської Республіки про правила місцевого прикордонного руху. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документу - http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=348_072.
- 2) Угода між Кабінетом міністрів України та Урядом Республіки Польща про правила місцевого прикордонного руху. – [Електронний ресурс]. Режим доступу до документу - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/616138>.
- 3) Угода між Україною та Словацькою Республікою про правила місцевого прикордонного руху. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документу - http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=703_076
- 4) Постанова Кабінету Міністрів України «Про утворення Координаційного центру з виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України» (№ 77 від 07.02.2011 р.). - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/77-2011-%D0%BF>.
- 5) Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань міграції [Текст]: проект закону України [подано 06.04.2009 р.] [Електронний ресурс] – Режим доступу до документу - // Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. Законотворча діяльність Верховної Ради України. Законопроекти. – Режим доступу до документу -http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1lid=&pf3511=32022.
- 6) Артёмов І.В. Транскордонне співробітництво в євроінтеграційній стратегії України: монографія// І.В. Артёмов. – Ужгород: Ліра, 2009. – 520 с.
- 7) Артёмов І.В. Перезавантаження українсько-євросоюзівських взаємовідносин – вимога часу . Геополітика України: історія і сучасність: збірник наукових праць// І.В. Артёмов. Вип. 3. – Ужгород: ЗақДУ, 2010. – 372 с.
- 8) Артёмов І.В., Вайнраух О.О. Лібералізація візового режиму Європейським Союзом – необхідна передумова

- ефективного транскордонного співробітництва / Геополітика України: історія і сучасність: збірник наукових праць// І.В. Артёмов, О.О. Вайнраух. -- Вип. 4 / Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Ефективність транскордонного співробітництва через міжнародний моніторинг та координацію діяльності національних суб'єктів», м. Ужгород, 8-9 квітня 2011 р. – Ужгород: ЗақДУ, 2011. – 317с.
- 9) Генконсульство Угорщини в Ужгороді ліквідувало черги впровадженням нової системи [Текст]: Газета «РІО» / – 18 лютого 2012, – Ужгород., 2 смуга.
 - 10) Європейська Комісія посилить контроль – курс на створення «Фортеці Європи»? – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документу - [http:// shengenskogo-prostory.ua](http://shengenskogo-prostory.ua).
 - 11) Кіш Є.Б. Питання безпеки на нових східних кордонах Європейського Союзу // Стратегічна панорама// Є.Б. Кіш: Щоквартальний науково-практичний журнал РНБО України. – 2004. -№1. С. 46.
 - 12) Мітряєва С.І. Розширення Шенгенського простору до кордонів з Україною: наслідки та перспективи / Європейська та євроатлантична інтеграція України: стан і перспективи: збірник наукових праць// С.І. Мітряєва. – Ужгород: Ліра, 2008. – 374 с. – (Серія “Євроінтеграція: український вимір”; Вип. 10).
 - 13) Мітряєва С.І. Транскордонне співробітництво: візовий аспект / Геополітика України: історія і сучасність: збірник наукових праць// С.І. Мітряєва. - Вип. 4 / Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Ефективність транскордонного співробітництва через міжнародний моніторинг та координацію діяльності національних суб'єктів», м. Ужгород, 8-9 квітня 2011р.– Ужгород: ЗақДУ, 2011. – 317с.
 - 14) Нодь Аттіла. Малий прикордонний рух: відповідь на виклики Шенгену: матеріали міжнародного круглого столу експертів/гол. ред. С.І.Мітряєва. – Ужгород, 2007. – С. 27-30.

- 15) Янукович підбив ітоги. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документу <http://podrobnosti.ua/analytics/2011/12/21/810964.html>

Д. Билак. Малое пограничное движение - как механизм упрощенного визового режима.

В статье определяются последствия, к которым привело вступление стран-соседей Украины (Венгрии, Словакии, Польши) в Шенгенскую зону. Анализируются встречные шаги Украины и стран-соседей - членов ЕС для упрощения визового режима, дается оценка соглашений о малом пограничном движении между Украиной и Венгрией, Украиной и Словакией, Украиной и Польшей.

Ключевые слова: *Украина, Европейский Союз, Шенгенское пространство, малое пограничное движение.*

D. Bilak. Local border traffic - an important mechanism of simplified visa regime.

The article sets out the consequences that resulted from the accession of neighboring countries of Ukraine (Hungary, Slovakia, Poland) to the Schengen zone. Counter steps of Ukraine and neighboring countries - members of the EU for simplifying of visa regime are analysed. The agreements on local border traffic between Ukraine and Hungary, Ukraine and Slovakia, Ukraine and Poland are assessed.

Keywords: *Ukraine, European Union, the Schengen zone, a small border traffic.*